

LETO V., ŠTEV. 17 — CENA 6 DIN

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik
Jože Kastelic — Naslov uredništva in uprave:
»Naše delo« pri OO OF Krško — Telefon 43 —
Čekovni račun pri narodni banki FLRJ Krško
Štev. 615-1-9532-16 — Tiska Celjska tiskarna v
Celju — Celoletna naročnina 144, polletna 77,
četrtletna 36 din — »Naše delo« izhaja dvakrat
mesečno.

KRŠKO, DNE 10. SEPTEMBRA 1952

NAŠE DELO

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJA KRŠKO

OB 10. OBLETNICI USTANOVITVE PRVIH SLOVENSKIH BRIGAD

Le nekaj dni nas še loči od 14. septembra, dneva, ko bo slovenski narod veličastno praznoval znamenito 10. obletnico, ko so bile v jeku narodnoosvobodilne borbe ter v dobi najhujšega okupatorjevega nasilja ustanovljene

Ti — nositelji evropske kulture — so načrtno vnesli razdor med naše bratske narode. Ta razdor so že prej pripravljali preko svojih hlapcev, Paveliča, Stepinca, Rožmana in drugih. Rimski imperatorji so za svoje mrčne ci-

nice razbile in uničile ustaške postojanke na Stojdragi, Novem selu, Gorenji vasi in Kalu tako, da je celo žumberaško področje od Samobora do Krašičev bilo osvobojeno, kar je mnogo pripomoglo k nadaljnjemu razvoju partizanstva na hrvaški in slovenski strani. V teh mesecih se je v sosednjih hrvaških vaseh izvršila politična pregrupaacija tamošnjega prebivalstva. Eni so se priključili ustašem, večina pa je odšla v partizane. Ustaški propagandi, pri kateri je imel v tem predelu Žumberaka svoje posebne zasluge dr. Janko Šimrak, duhovnik iz Zagreba, mu je uspelo pritegniti nase, poleg še nekaterih vasi, tudi pretežni del vaščanov Novoga sela. Tako so se nekaj dni prijetelji Planincev spremenili Novoseljani v smrtne sovražnike istih.

Ustaško komando v Zagrebu, katere je bila besna zaradi svojih porazov v Žumberaku je uspelo domačemu izdajalcu in dezerterju iz partizanov Heraković Pavletu domačinu iz Novoga sela pridobiti za pohod ustašev v obmejne slovenske vasi in dalje v Žumberak. Ta zločinec je pripeljal dne, 13. septembra 1942 ustaške krvnike iz Zagreba preko Brežic v Sutno, od koder so se podali v široki črti proti Planini. Na svojem pohodu so prijeli vsakega moškega, ki so ga srečali odnosno, kateremu ni uspelo pravočasno zbežati. Gorje vsakemu, ki ga je imel zločinec Pavle na piki, bodisi kot simpatizerja osvobodilne fronte ali pa sovražnika iz prejšnjih dni. On je bil glavni sodnik ter je odredil koga se izpusti in koga se pelje dalje proti morišču. Tako so že kmalu od Sutne nekje pod Gradiškom prijeli tovariša Žibert Alojza iz Vel. Mrašvega in Gramc Martina iz Bre-

Kurirji štaba brigade s komandantom narodnim herojem Hočevar Francem-Cirilom ter komisarjem brig. »Frenkom«. Slikani pred nemško ofenzivo leta 1943, v Dobravi pri Doberniču.

prve slovenske udarne brigade. Njih zmagoslavna pot skozi narodnoosvobodilno borbo in pomen te borbe za osvoboditev naših narodov je in bo ostala zapisana v naši zgodovini, kot primer masovnega heroizma v borbi za naš narodni, kulturni in gospodarski obstoj. Borci teh brigad se bodo ob tej znameniti obletnici ponovno sestali v kraju, koder je tekla zibelka slovenskega partizanstva, da na tem kraju skupno z vsem slovenskim narodom praznujejo ta veliki zgodovinski dan.

Prav ta datum pa nas istočasno spominja še na eno obletnico, to je na 14. september 1942, ko je bila od Paveličevih ustašev požgana vas Planina ter pobiti vsi odrasli moški v tej vasi.

Prijazna gorska vasica Planina leži južno od vasi Sutna, oddaljena od tod kako poldrugo uro hoda, ter manj kot en kilometer od hrvaške meje. Leta in leta so vaščani Planine mirno živeli v tesnem sodelovanju in prijateljstvu s sosednjimi brati Hrvati iz Novoga sela. Saj imajo skoraj vsi Hrvatje svoje vinograde na slovenski strani. Vsa leta so v medsebojni pomoči obdelovali vinograde, kosili travnike itd. Kdo se ne spominja veselih slovenskih in hrvaških pesmi, ki so odmevale po vinjskih gorah in travnikih, ob priliki trgatve in košnje. Če so imeli važnejši dan v hiši, so pozivali drug drugega na to domače slavlje. Tako so minevala deset in desetletja toplega prijateljstva vse do tedaj, ko so leta 1941 v to mirno sožitje prihrumeli fašistični krvniki — zasluževalci jugoslovanskih narodov.

lje vzgojili krvnika Paveliča, ki je pod krinko borbe za čistost in razširitev katoliške vere ter za nacionalno neodvisnost uspel razplameti verski fanatizem in nacionalni šovinizem tako, da so se do tedaj mirni in v bratstvu živeči na-

Narodni heroj Hočevar Franc-Ciril in komisar »Frenk« s kurirji štaba, slikani v Catežu pri Litiji med nemško ofenzivo leta 1943.

rodi in celo vasi začele med seboj klati in požigati. Iz te žalostne zgodovine so nam znani tisočeri primeri, a izmed teh, da omenimo samo enega, to je požig Planine in pokol Planincev.

Vas Planina in njeni prebivalci so se že v začetku leta 1942 opredelili za sodelovanje in pomoč Osvobodilni fronti. Organizirana je bila vaška zaščita ter izvoljen odbor partizanske vojske. Po edinci pa so se prostovoljno javljali v partizane kot n. pr. Srpcič Jože-Zvezda, Vegelj Franc, ki je padel že leta 1942. Ostali vaščani pa so nudili vso pomoč partizanskim edincem, ki so vodile znane borbe z ustaši odnosno z ustaškimi postojankami v Stojdragi, Novem selu, Gorenji vasi, Kalu itd. Te borbe so vodili skupno slovenski in hrvaški partizani. Mnogi partizani se še dobro spominjajo kako požrtvovalno so jim Planinke nosile hrano na položaje, ter kako so skrbele skupno z ženami ostalih vasi za prehrano ranjenih partizanov hrvaške bolnice, ki se je nekako v juliju 1942. leta nahajala v Pušenicah. Tovariš Colarič Lojze, čevljar na Planini pa je prejel od partizanov večje količine usnja ter organiziral celo delavnico za izdelavo in popravilo čevljev za partizane.

V mesecu juniju in juliju 1942, so slovenske in hrvaške partizanske edi-

zovice. Na oba so spustili rafal, od katerega je bil smrtno zadet Žibert Alojz, medtem ko je Gramc ostal pri življenju in po odhodu ustašev odšel domov, isti še dandanes pripoveduje o tem groznem razčrpanju z ustaši. V nadaljevanju svojega pohoda so prijeli še Ajster Martina iz Brezovic, Kodrič Janeza in Franca iz Gradca, Kranjc Janeza iz Brezja, Sintič Mihaela iz Gradinje, Pešec Jožeta iz Vinjega vrha ter Heraković Miloša iz Budinjaka. Vse prijete so odgnali s seboj proti Planini, kjer jih je čakal grozen konec. Drugi dan t. j. 14. septembra so prišli ustaši v vas Planino. Tukaj so vse vaščane nagnali skupaj sredi vasi, kjer so vse moške oddvojili od žen in otrok, jih zvezali ter odpeljali nekoliko stran od vasi v smeri Novoselske gore. Kmalu nato so se slišali rafali in poslednji kriki nedolžnih žrtev. Od 37 mirnih mož in fantov je bilo 36 postreljenih in poklanih. Rešil se je le Stipič Franc t. j. preko 70-letni starček, katerega sključenega ob palico niso dosegli rafali ustaških krvnikov. Tudi on se je zgrudil na tla in preko njega so popadali njegovi vaščani. Vroča kri njegovih sosedov pa se mu je jela cediti po prsih v katerih je čutil le še malo življenja od prestanega strahu. Sele ko so ustaši

Za Dolenjske Toplice že preko 10 000 prijavljencev

V septembru leta 1942 so bile ustanovljene prve slovenske brigade: Tomšičeva, Sercejeva, Cankarjeva in Gubčeva, v okolici Novega mesta.

V proslavo ustanovitve teh brigad bo glavni odbor ZB Slovenije priredil v dneh 13. in 14. septembra v Dolenjskih Toplicah velik vseljudski tabor.

leži proslav, ki bodo v vseh krajih okraja.

Polne roke dela imajo občinski štabi za proslavo brigad in z zbiranjem prijavljencev za Dolenjske Toplice. V vseh krajih našega okraja so se vršili sestanki vseh množičnih organizacij na katerih so aktivisti — člani Partije

Obiskovalci tabora si bodo v teh dveh dneh lahko ogledali partizanske kraje in bolnišnice. Priredili bodo tudi razstavo narodnoosvobodilne borbe. Sodelovala bo prva godba Glavnega štaba NOV Slovenije iz Hrastnika, pod vodstvom tovariša Bruna. Na bazi 20, bo recitiral partizanski pesnik Matej Bor. Na predvečer bo izvedena lutkovna igra za pionirje. Nastopili bodo tudi člani Narodnega gledališča iz Ljubljane, ki bodo podali »Raztrgance« v originalni izvedbi.

Nobeni zadržki ne obstajajo, da bi se tudi iz naših krajev ne udeležili te proslave. Zato naj ne bo v našem okraju aktivista, člana sindikata in člana OF, ki se te velike manifestacije ne bi udeležil. Kdor pa se iz objektivnih razlogov res ne more podati na pot v Dolenjske Toplice, naj se v teh dneh ude-

tolmačili ljudstvu, o vlogi in pomenu brigad v času narodnoosvobodilne borbe, kakor tudi o uspehih, ki so jih imele v borbi proti okupatorju in domačim izdajalcem. Ravno te brigade so uničile pod udarcem svoje pesti najbolj utrjene postojanke italijanskih, belogardističnih in nemških hord, kot na primer: Pleterje, Stopič, Podbočje in kot eno največjih na Turjaku. Naše brigade so neomejeno povezane z našim ljudstvom ter imajo velike zasluge pri osvobojenju naše domovine. Zato je dolžnost vsakega zavednega državljanca, da se udeleži te zgodovinske proslave naših brigad. Pozivamo vse borce iz omenjenih brigad ter članstvo vseh množičnih organizacij, da se še prijavijo v zadnjih dneh pripravljalnemu štabu, od katerega bodo lahko dobili vsa potrebna navodila.

Komisar Cankarjeve brigade »Frenk« slikan po zavzetju nemške postojanke Javorjev pld nad Litijo leta 1943.

odšli je počasi zlezal izpod mrtvecev in si rešil življenje. S tem pa ustaškega maščevanja nad Planino še ni bilo konec. Dne 15. septembra zjutraj so se zopet pojavili na Planini in kot nekdanj vesele gorske vasi Planine so ostale požgane domačije ter od stralu one mele žene in otroci. Tako so znali napraviti hlapci, oznanjevalci rimske pravičnosti.

V naslednjih dneh je ta ustaška kolona napravila še ogromno gorja v hrvaških vaseh Žumberaka. Požgali so 5 vasi in pobili samo v vasi Drašče 19 ljudi. Sele po enem tednu so se vrnili v svoje brloge ter poročali Paveliču in Stepincu o svojih plemenitih in junških dejanjih. Taka je bila usoda Planine! Kdo naj popiše žalost in trpljenje teh žena in otrok, toda niso klonili, ljubezen do domovine in vera v pravično zmago partizanske vojske je bila močnejša od pušk in ustaških nožev. Kakor prej so tudi po tem krvavem obračunu pomagale partizanom. Tega se prav dobro spominjajo borci Gub-

čeve, Cankarjeve in mnogi hrvaški partizani, ki so se shajali na tem področju ob priliki napada na nemško postojanko Bušče vas, letališče v Cerkljah, Podbočje itd. Kolikokrat so te družine delile kosilo in večerjo s partizanskimi borci. Zato je prav, da se jih ob našem velikem prazniku prvih slovenskih brigad v Dol. Toplicah tudi spomnimo. Saj ko so Planinci preživljali najtežje dneve, so se formirale prve brigade, ki so v svojih borbah neštokrat maščevale trpljenje Planine in stotine drugih slovenskih vasi ter preprečile, da bi kruti fašistični krvnik ostal na naši zemlji.

Tudi danes, ko so ljudje v teh vaseh izvedeli za proslavo slovenskih brigad v Toplicah, so to vest z veseljem sprejeli, kajti vero v partizansko vojsko in v ljudsko oblast ne bodo nikoli izgubili, zato so tudi sklenili, da se bodo proslave slovenskih brigad polnoštevilno udeležili.

Zato vsi po vzoru vaščanov iz Planine na proslavo v Dolenjske Toplice!

D. F.

V soboto, 13. in v nedeljo 14. sept. vsi v Dolenjske Toplice na proslavo 10. obletnice prvih slovenskih brigad

Ob 10. obletnici vojne mornarice in jugoslovanskega pomorstva

Prav danes je preteklo 10 let, odkar je dal maršal Tito povelje za ustanovitev prvega mornariškega odreda. S tem dnem so bili tudi postavljeni temelji današnji močni Vojni mornarici, čuvarici našega Jadrana.

Letošnja suša in davki

V sredini preteklega meseca je na Bledu zasedal Gospodarski svet vlade FLRJ. Poleg ostalih problemov s področja gospodarske dejavnosti je razpravljala predvsem o ekonomskem razvoju in odnosih z ozirom na novi gospodarsko-finančni sistem, ki smo ga letos v prvi polovici leta uvedli in o posledicah letošnje suše ter o ukrepih za ublažitev teh posledic.

Z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da je izvršitev družbenega plana v vseh osnovnih panogah industrije zadovoljiva, kar kaže na to, da je bil družbeni plan postavljen na solidno in zmogljivo osnovo. Istočasno pa je s tem potrjeno zaupanje našega državnega in partijskega vodstva in delovne kolektive po obratih in tovarnah, kateri so v novi situaciji, ko so prevzeli upravo nad obrati v svoje lastne roke, pokazali vso politično in gospodarsko zrelost. Pokazali so, da so doslej temu zaupanju in nalogam. Manjše korekture, ki so že in še bodo eventualno izvršene predvsem pri stopnjah akumulacije in skladov in katere je tovariš Kidrič predvidel v svoji obrazložitvi družbenega plana v zvezni skupščini so dokaz, da družbeni plan ni in ne more biti toga in okorela stvar, temveč je živ in elastičen instrument in spremljevalec splošnega ekonomskega razvoja in stopnje tega razvoja.

Kot posledico gornjega pozitivnega razvoja lahko označimo nadaljnjo znatno stabilizacijo cen. Povprečne letošnje cene kmečkih proizvodov niso višje od cen v letu 1951 ter so za večino proizvodov ustaljene, pri nekaterih proizvodih so pa v odnosu na leto 1951 postale ter so se vskladile. Pri tem je treba upoštevati stalno dinamiko na trgu, to je manjše nihanje cen navzgor ali navzdol, kot stalni pojav, katerega povzročajo ponudba in povpraševanje. Vzporedno s cenami kmetijskih proizvodov se urejujejo tudi cene industrijskega blaga, kjer v letošnjem letu tudi lahko zabeležimo občutno znižanje cen pri nekaterih proizvodih (železnina, čevlji, tekstil, tobačni izdelki itd.).

Letošnja suša je znatno prizadela tudi naš okraj. Posledice so vidne predvsem na Krškem polju, kjer je zemlja plitka in prodnata in pa v višinskih predelih. Po dosedanjih ugotovitvah so najbolj prizadeti občinski ljudski odbori Leskovec, Cerklje, Čatež, Vel. Dolina, Dobova in določeni predeli nekaterih ostalih občin.

Vsekekor je nastal največji izpadek v pridelku sena, krompirja in povrtnin. Tudi v tej nastali situaciji je potrebno obdržati jasen in zdrav razum, potrebno je to težavo prebroditi. Ni mesta za bilo kakšen strah glede prehrane. Za omilitve posledic suše je zvezna vlada te dni izdala uredbu o prepovedi izvoza nekaterih najvažnejših prehranbenih artiklov. Istočasno so pa zvezni upravni organi sporočili, da je prehrana za vse državljane navzlic suši zagotovljena, bodisi iz naših lastnih rezerv, bodisi iz uvoženih kontingentov. Naša skupna in prva naloga v tej situaciji je ohraniti in obdržati stalež živine. V ta namen je treba izkoristiti vse možne rezerve in krmilne pripomočke ter obdržati pravilni odnos pri odbiru živine za rejo, oziroma zakol.

Z ozirom na manjšo vrednost kmečkih proizvodov in manjši dohodek kmečkega proizvajalca, bo potrebno izvršiti korekturo letnega plana kmečke dohodnine. Letni global kmečke dohodnine kot sestavni del družbenega pla-

na je bil planiran na predpostavki normalne povprečne letine oziroma pridelkov. Ker kmečki proizvajalec, predvsem vinogradnik — glavni del svojih pridelkov pospravlja in vnovčuje v zadnjem tromesečju leta, je bilo v našem okraju za prva tri tromesečja razpisanih 65% akontacij od letnega plana. Te razpisane akontacije bo treba v teh tednih tudi vnovčiti. Izpadek na pridelkih in dohodkih kot posledico suše bo pa treba upoštevati pri razpisu akontacij za IV. tromesečje. V skladu s tem bo določen tudi skupni okrajni global, oziroma globali za posamezne občine. S pravilno razdelitvijo IV. akontacije na posamezne davčne zavezanke, bodo lahko odpravljene tudi razne davčne težkoče, ki obstojajo tu in tam v posameznih primerih in katere so nastale zaradi tega, ker se je akontacija za drugo in tretje tromesečje razpisovala še v času, ko vpliv in posledice letošnje suše še niso bile vidne.

Okrajna gostinska zbornica

Dne 21. avgusta t. l. je imel upravni odbor zbornice pod predsedstvom tovariša Černe Vladka svojo prvo redno sejo, kateri je prisostvovali tudi zastopniki OLO. Med ostalimi je pretrgal tudi stanje kadra v gostinstvu v zvezi uredbe o vajencih ter o zaposlitvi absolventov srednje in nižje gostinske šole. Da se zagotovi gostinstvu dober kader, vzgojen po vseh načelih naše socialistične države, je nujno potrebno računati na sprejem vajencev in vajenk. Za to je dolžan prvenstveno skrbeti državni in zadržni sektor. Poleg zvezne uredbe o vajencih je izšla hkrati tudi uredba o strokovnih šolah, v katerih naj dobijo učenci poleg teoretičnega pouka potrebno praktično znanje za opravljanje dela kvalificiranega delavca. Z ozirom na vedno večji porast inozemskih gostov bi bilo zelo važno, da si ti vajenci v teh šolah pridobijo tudi vsaj osnovno znanje tujih jezikov.

Vsled reorganizacije finančnega poslovanja v gostinstvu, se je v marsikaterem obratu pojavila odvisna delovna sila servise in kuharske stroke. Sprejet je bil sklep, da se v bodoče gostinski obrati v slučaju potrebe delovne sile prvenstveno obračajo na Posredovalnico za delo pri OLO, odnosno gostinsko zbornico, ki vodi evidenco zaposlenega gostinskega kadra.

V letošnjem letu so v naši republiki izšli prvi absolventi iz srednje gostinske šole v Ljubljani, katere pouk je trajal polna štiri leta. Iz območja našega OLO so absolvirali to šolo štirje absolventje. Zbornica pozdravlja ta novodolžni kader. Ker pa je eden izmed teh še nezaposlen, je nujna naloga zbornice, da ga zaposli v gostinstvu.

Že davno je želja našega kadra v gostinstvu, napraviti strokovni izlet v sosednjo Koroško in Tirolsko, da se tako strokovno seznanijo z načinom tamošnjega turizma in gostinstva. Putnik Ljubljana je v to svrhu izdelal lep program takega izleta, vendar pa so stroški posameznega udeleženca točasno skoraj nezmisljivi. Da bi to podprli v interesu dviga strokovnega kadra ima zbornica namen organizirati v okviru celotnega gostinstva našega okraja večjo prireditve, katere dobiček bi se namenil v te svrhe.

V počastitev VI. kongresa KPJ je upravni odbor sklenil, da se tudi go-

Ka stopamo v nova šalska leta

Zopet so se na široko odprla vrata naših učilnic, kamor prihaja radostno razpoložena naša mladina, ki si je v minulih počitnicah nabrala novih telesnih moči in razbistrila glave, da bo kos nalogam, ki jih čakajo v novem šolskem letu in ki niso lahke.

Ob tej priliki bi želeli izreči nekaj iskrenih besed vsem tistim, ki imajo opravka z našo mladino, da bi v složenem delu dosegli cilje, ki si jih postavljamo v pogledu pouka in vzgoje mladine.

Učitelj je za šoloobveznega otroka prvi faktor, ki mu daje potrebno znanje in ga vzgaja v bodočega državljan, ki bo v vsakem pogledu na svojem mestu: umsko široko razgledan, prežet v ljubezni do naše socialistične domovine, samozavesten, dober in odkrit tovariš vsakomur, nesebičen ter lepega in uglašenega vedenja. Učitelj, pred katerim stojijo te naloge, naj se loti dela z vso vnamo in resnostjo, v njega naj vložijo vse svoje sposobnosti in mnogo prizadevanja, vso skrb naj posveti slehernemu otroku, tudi tam, kjer morda ni izgledov za doseg dovoljnih učnih

in vzgojnih uspehov. Učitelj, ki bo tak, bo uspehov svojega dela sam vesel ob prijetni zavesti, da je v polni meri storil svojo dolžnost, narod med katerega se bo ukoreninil pa mu bo hvaležen.

Vzgojno delo šole pa ne sme in ne more iti ločeno od doma, od staršev, ki so od vseh najbolj zainteresirani na vzgoji svojih otrok. Pomenite se na roditeljskih sestankih iskreno o vseh učnih in vzgojnih problemih, pa jih boste z lahkoto in v zadovoljstvo vseh reševali.

Množične organizacije naj pomagajo šolam z nasveti in predlogi, naj skrbijo, da bodo šole tudi na zunaj lični domovi, kjer se bo naša mladina privajala na red in snago in dobro počutila.

Mladinske organizacije naj prav tako pomagajo pri učnem in vzgojnem delu šol, posebno pa pri pionirski organizaciji, ki je trenutno pomoči še najbolj potrebna.

Prepričani smo, da bomo postavljene cilje v celoti dosegli, če bo delo vseh v poštve prihajajočih činiteljev složno in iskreno. Pri tem prizadevanju jim želimo obilo uspeha.

Kaj je navega PO SVETU...

GENERAL COLLINS V PARIZU

Pariz, 7. sept. (UP). Načelnik generalne štaba ameriških kopenskih sil general Lawton Collins je prispel danes v Pariz. V Parizu bo imel konferenco s častniki vrhovnega zavezniškega štaba ter pregledal poveljstvo v Evropi.

CHURCHILLOVA IZJAVA

London, 7. sept. (AFP). Predsednik britanske vlade Churchill je izrazil svoje zadovoljstvo zaradi stališča britanskih sindikatov do ponovne oborožitve. Dejal je, da bodo v vseh državah ugodno sprejeli britansko politiko, ki teži za tem, da bi obdržala oborožitveni program v mejah plačilne sposobnosti Velike Britanije. Stališče kongresa Trade unionov glede tega vprašanja bo tudi pomagalo vladi v njeni borbi proti druginji.

AMERIŠKI VELEPOSŁANIK PRI DR. MOSADIKU

Teheran, 7. sept. (AFP). Včerajšnji obisk ameriškega veleposlanika v Teheranu Hendersona pri predsedniku perzijske vlade Mosadiku je vzbudil zanimanje v vseh krogih. Obisk razlagajo kot no napor ameriške diplomacije, da bi vplivala na Mosadika, preden bi sporočil svoje končno stališče o angloameriških predlogih. Nekateri politični krogi so prej vznemirjeni, ker sodijo, da so se ZDA odločile uporabiti vsa sredstva za rešitev petrolejskega spora. Ta spor je velika ovira za ameriške strateške načrte. Kakor se je zvedelo, namerava dati predsednik vlade Mosadik jutri neposredno ali po svojem zastopniku, časopisom podrobno pojasnila glede angloperzijskega petrolejskega spora.

OBISK GENERALA RIDGWAYA V TURČIJI

Ankara, 7. sept. (UP). — Vrhovni poveljnik oboroženih sil Atlantskega pakta general Ridgway, ki je včeraj prispel v Ankaro, je imel danes važne razgovore s člani turškega generalnega štaba, nato pa je pregledal neko turško brigado. Po razgovoru z načelnikom turškega generalnega štaba, je Ridgway v njegovem spremstvu obiskal predsednika turške republike Celala Bayara. Dopoldne se je Ridgway sešel tudi z ministrom za zunanje zadeve Fuadom Köprülüjem.

OSTAVKA ALI MAHERJA

Kairo, 7. sept. (UP). Predsednik egiptovske vlade Ali Maher je podal danes začasnemu regentskemu svetu ostavko vlade. Na tiskovni konferenci je Ali Maher sporočil, da je svet sprejel ostavko.

V obveščenih krogih izjavljajo, da bo Ali Maherja zamenjal na položaju predsednika vlade poveljnik egiptovske vojske general Nagib.

Posebno vprašanje, katero močno zanimala predvsem davčne zavezanke — kmetovalce je, ali se bo končna odmera davkov za leto 1952 že vršila po katastrskem donosu. Če bo možno pravočasno dovršiti vsa zelo obširna tehnično-pripravljalna dela v katastru, potem bo letošnja končna odmera izvršena že po katastrskem dohodku. Ker bi novi izračun katastrskega dohodka po sedanjih odnosih v cenah trajal eno daljšo dobo (mogoče tudi par let), se bo sedaj v letošnjem letu izračunal samo faktor na stari že izračunani katastrski dohodek. Z uporabo tega za celo republiko enotno določenega faktorja, se bo pa dobil sedanjí katastrski dohodek. Osnovno načelo naše davčne politike je in ostane progresivna obdavčitev. Tudi z novim načinom odmere davkov bo progres zavarovan. Davek se bo odmerjal za eno kmečko gospodarstvo od skupne osnove t. j. od seštevka katastrskega dohodka od vseh zemljiških parcel v okviru okraja. Odmera davka takšnim zavarovancem, kateri imajo svoja zemljišča na območju dveh ali

več občin v okraju, se bo izvršila od skupnega katastrskega dohodka od vsega zemljišča in sicer v tisti občini, kjer ima zavezanec stalno bivališče. Tudi člani enega gospodarstva, kateri živijo v gospodarski skupnosti, t. j., da imajo skupno gospodinjstvo, bodo skupno obdavčeni od katastrskega dohodka vseh svojih parcel, ne glede na zemljiško knjižno lastništvo. Razumljivo je, da bodo davčni predpisi dajali možnosti davčnim komisijam, da bodo v posameznih slučajih, kjer bo to potrebno lahko priznavale razne davčne olajšave.

Davčni zavezanec v splošnem pozdravlja takšen način odmere. Z odmero po katastru bodo gotovo odpravljena razna nesorazmerja v predpisih davkov, katera so nastajala kot posledica neenakih stališč članov davčnih komisij in vnašanj tendence posameznih članov, nekaterih davčnih komisij na svoje delo. Nov način odmere davkov bo pa tudi močna vzpodbuda kmečkim proizvajalcem za čim boljše in intenzivnejšo obdelavo zemlje ter doseg čim večjega in boljše pridelka.

Vsi gostinski obrati naj postanejo naročniki našega lokalnega lista »Naše delo«. Le v tem naj bi se v bodoče objavilo vse važne objave, ki bi se nanašale na gostinstvo in turizem našega okraja.

Vsi se nevlanjeni gostinski uslužbenci naj se včlanijo v sindikat gostinsko-turistične stroke podružnice Krško.

Vsi gostinski obrati naj čim prej izpolnijo prijave za delovne knjižice. Zbornica naj se poveže s Posredovalnico (Nadalejevanje na 4. strani)

Spomin i z Cankarjeve brigade

Predsednik OLO tovariš Colarič Lojze pripoveduje:

V Cankarjevo brigado sem prišel 25. novembra leta 1942, ki se je nahajala takrat na sektorju Gaj — Bušinja vas. To je bilo takoj po uspešni borbi XIII.

Tov. Colarič Lojze, eden izmed začetnikov vstaje pod Gorjanci

Proletarske in Cankarjeve brigade, ki so skupno napadale belogardistično postojanko Suhor v Beli krajini. Brigada se je zadržala v vasi en dan, nato je krenila v napad na belogardistično postojanko Dolž pod Gorjanci.

Prvi bataljon je imel nalogo za napad, drugi bataljon je varoval položaj s strani Bušinja vas, tretji bataljon pa

je varoval smer Kostanjevica. Razvila se je ostra borba. Našim borcev je uspelo zavzeti zvonik v katerem je bilo vgnezenih šest belogardistov s težkim francoskim mitraljezom »Santatjen«. Zavzeti je bilo treba torej še prosvetni dom. Tik pred zavzetjem pa smo se morali umakniti, ker je sovražnik dobil pomoč iz Kostanjevice. V megli je prekoratil most, tako da ga niti opazili nismo.

Naših žrtev ni bilo, sovražnik pa je imel precej mrtvih in ranjenih. Zaplenili smo francoski mitraljez, pet francoskih pušk in ujeli 6 belogardistov. V tej borbi so se izkazali kot odlični borci Stanič Lojze, Dečko Leopold in Gerdovič Leopold-Jur.

Ena največjih zmag Cankarjeve brigade pod Gorjanci je bila, zavzetje belogardistične postojanke Pletenje. To je bilo 18. in 19. februarja 1943. leta. Komandir in jaz (ki sem bil takrat komisar), sva iemla nalogo, da se z vzhodne strani s svojo četo povzpemo preko tri metre visokega zidu. Sovražnik je imel v obzidju, kakor tudi na dvorišču svoje bunkerje. Počasi smo se jim približevali po globokem jarku in jih obsuli z bombami. Tako smo zavzeli dva bunkerja, katera smo držali do jutra v svojih rokah. Ko se je zdnilo smo morali vsled mitraljeskega ognja iz stolpa položaje zapustiti. Ta borba je trajala dva dni in dve noči. Sovražnik je uporabljal artilerijo iz Novoga mesta, kakor tudi letala, ki so ves čas obstreljevala naše položaje. Z južne strani je vršila napad na cerkev 3. četa ter jo tudi zavzela. Tu se je kot

borec posebno izkazal tovariš Marolt Lojze iz Podbočja, ki je tudi ob tej priliki izgubil svoje življenje. Padel je tudi moj komandir Ferdo. Borba je trajala ves dan do petih popoldne, naskar so se pod ognjem topov, ki so nam prišli na pomoč umaknili sovražniki v postojanko Stojdrago. Takoj po umiku je naša brigada vkorakala v Pletenje, kjer so nas ljudje dobro pogostili.

Borbeni morala je bila v naši brigadi na višku. Kamor koli smo prišli so nas z navdušenjem pozdravljali, ker so se zavedali, da je naša borba politična borba in borba za osvoboditev.

Gerdovič Leopold-Jur, namestnik komandanta Cankarjeve brigade, padel kot komandant VIII. brig. 10. sept. 1944.

Tovariši - na svidenje v Dolenjskih Toplicah 13. in 14. IX.

Ob odprtem partijskem sestanku v Brežicah

Ugoden odmev prakse odprtih partijskih sestankov, je napotil tudi brežiško mestno celico, da se javno pogovori o svojih problemih. Dokajšnja udeležba nepartijcev, je pokazala, da je med državljani velik interes spoznati način internega dela partijskega članstva.

Sestanek je imel najbrž namen oceniti politične razmere v mestu s partijskega vidika, t. j. v masovnih organizacijah in drugače, v drugem delu pa izvršiti volitve novega vodstva.

Poročilo sekretarja je bilo razmeroma dobro, motilo je le nekaj besednih nerodnosti, kakor »... sveta ideja marksizma-leninizma« — mistificiranje, ali »... na kulturnem področju boj z Vatikanom« — mislim, da gre za boj z misticizmom, s katerim imamo opravka na vseh področjih, ne samo na kulturnem. Ponavljanje analize že v referatu omenjenih področij partijskega dela (o sindikatih, SKUD, OF organizaciji, AFŽ, gasilcih, Rdečem križu itd.) nekaterih diskutantov, je bilo nepotrebno. Predolg, če že ne neprimeren je bil poenostavljeni pregled dela Partije od formiranja do danes. Vsebinska sestanka je običala ob nekonkretnosti, med poročanjem in med manifestativnostjo ali svečanostjo volilnega sestanka. Referat in diskutaniti so nakazali preveč in le na splošno, zgrabiti bi bilo treba konkretno in poglobljeno le nekaj najizrazitejših problemov.

Na žalost je bilo vse skupaj poprimljivlje resničnih, dobrih partijskih sestankov, kar so občutili in spoznali tudi nepartijci, katerim je bil sestanek namenjen. V pavzi je večina nepartijcev zapustila dvorano. (Sestanek je v celoti trajal 5 ur.)

Naše osnovne partijske organizacije v mestu bolehajo na kvalitetni šibkosti članstva, zato številni porast ne daje prave podobe njenih moči. Njih (osnove partijske organizacije) spremljajo ljudje, ki niso dorasli članstvu Partije, niti nimajo pogojev, da bi kdaj to postali. Zato komunisti čudi nerevolucionarna sentimentalnost do njih. Moč partijske organizacije ni v številčnosti, ampak v njeni čvrstosti in revolucionarnosti. Precejšen del partijskega članstva nima zadovoljivega političnega obzora, kar dokazuje njihova pasivnost pri reševanju problematike. Študiju, ali še širši vzgoji se

v naših partijskih organizacijah posveča premalo pozornosti.

Borba proti negativnim elementom v mestu, proti kleru in ostankom drobne buržoazije ni v klasificiranju mesta kot malomeščanskega gnezda, v večnem govorjenju o tem malomeščanstvu, v osebnem obračnavanju, ampak v principielnem stališču do posameznih negativnih pojavov, torej tudi do ljudi, ki jih ustvarjajo ali rode.

Prav bi bilo, če bi se na prihodnjem partijskem sestanku pogovorili o nas samih, o kvaliteti naših vrst, o pronicanju malomeščanske miselnosti med nas, nato pa šli dalje, kakšne konkretne negativnosti poraja slednja miselnost ostankov drobne buržoazije v političnem in ostalem življenju v mestu, ter zavzeti do njih odkrito in jasno stališče. Znižati vse na nivo boja n. pr. za stanovanja, čeprav se lahko odraža v takih primerih negativnost v največji konkretnosti, je nepolitično, je nepravilno.

Bodoči odprti, kratki, a jedrnat partijski sestanki naj na znotraj utrde našo partijsko organizacijo, na zunaj pa ustvarijo avtoriteto, s katero bo lahko vodila politično življenje v mestu.

Borci II. bataljona Cankarjeve brigade na Težki vodi pri Novem mestu

Povorka Gubčeve proslave v Krškem

Predstavniki fevdalne dobe.

Predsednik občine Videm-Krško pripoveduje:

Spomin iz Gubčeve brigade

Noč 19. oktobra 1943 je potekala mirno, le od strani Kostanjevice se je slišalo brnenje motornih vozil, ki so vso noč patrulirali ob Krki. Proti jutru se je čulo patrulno streljanje od Kostanjevice do Gorjancev. Mi smo med tem nervozno zajtrkovali in čakali nadaljnjih ukazov. Ob sedmih so pridrveli prvi tanki in avtomobili po cesti Stojdrage in napadli II. bataljon naše brigade.

3. četa I. bataljona se je počasi približala gozdu in zavzela položaje, medtem, ko se je 1. četa postavila v bran tik glavne ceste. Ker je imela na razpolago samo lahko orožje in protitankovske puške, se je morala po kratki borbi umakniti nadmočnemu sovražniku. Na položaju pa je ostalo 35 mrtvih borcev, od katerih so bili večina študentje. Ob mraku se nam je posrečilo prečkati cesto kljub močnemu patruliranju nemških izvidnic. Vso noč smo hodili in proti jutru prispeli do

Gabrovice, kjer so nam domačini postregli s kostanjem in krompirjem. Nismo pa še dobili veze s štabom brigade. Med potjo je 13 borcev strahopetcev zapustilo brigado. Šele proti večeru smo prišli na Goro (vrh Gorjancev), kjer je bil naš štab. Takoj po prihodu naše čete na Goro so Nemci in belogardi napadli brigado, ki pa je napad odbila. Ta ofenziva je trajala tri dni. Od Stojdrage je nato krenila bri-

gada v Zumberak in nadaljevala pot proti Dolenjski.

Med ofenzivo so Nemci in Kočevarji, ki so bili naseljeni po vsem našem okraju, pobirali živino in streljali talce, da bi maščevali svoje žrtve, ki so jih imeli v borbi. Masovno streljanje so izvedli v Kostanjevici, kjer so pobili 28 Slovencev, med njimi tudi Kasteleca iz Krškega, kakor tudi v Senti jerneju, kjer je bilo preko 30 žrtev.

ZGODOVINA LISCE

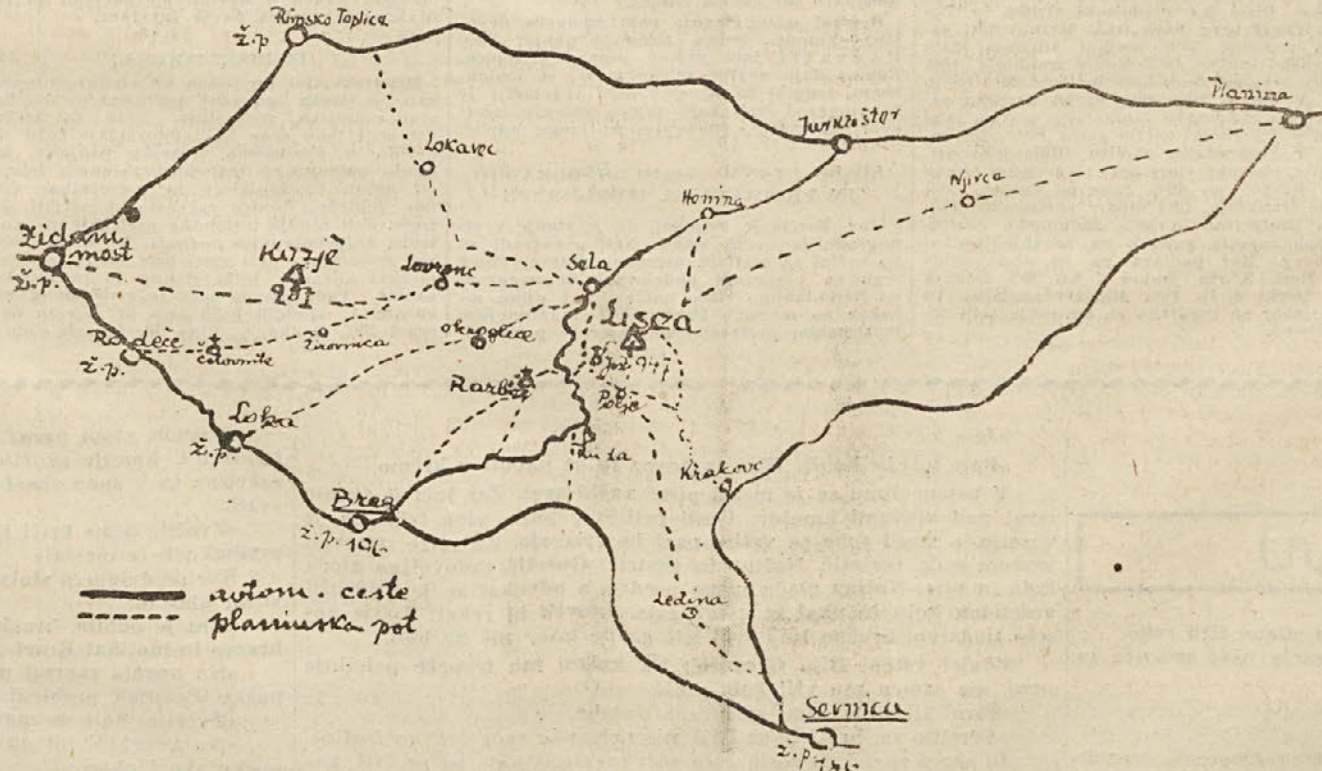
Nizko gorovje med Savinjo in mejo Sotlo, je nekak vhod in alpski svet. Med tremi bolj znanimi vrhovi — Kozjem, Lisco in Javornikom v Bohorju se je Liska zaradi izredno obsežnega razgleda in zelenih planinskih livad s pisanim planinskim cvetjem že od nekdaj planincem najbolj priljubila in bila ena izmed najbolj obiskanih planinskih postojank v Sloveniji. V prejšnjem planinskem domu je bilo pred vojno letno vpisanih 2500 do 3000 posetnikov v planinsko knjigo. Nad polovico obiskovalcev je bilo Zagrebčanov. Največji obisk je bil vedno v maju, ko je bilo dnevno po nekaj sto šolskih izletnikov iz Slovenije in Hrvaške. Medtem, ko ima sosednji Kum, ki je že precej skalovit za Kras značilne dolinice, čeprav je še v sklopu Alp, ima Liska z bistrimi studenci in zelenimi planinskimi travniki, pravi alpski značaj.

Iz vrha, ki ima 947 m nadmorske višine, se nam nudi prekrasen razgled. Na zahodu so Julijske Alpe s Triglavom, potem Karavanke z Mežijsko in Svinjsko planino v ozadju, dalje Pohorje, Ptujsko polje in Slovenske gorice. Blizje so Krapinski hribi in Sljeme nad Zagrebom. Na desnem bregu Save vidimo Gorjance, pod njimi Krško polje, proti jugu pa nam sega oko še dalje čez Dolenjsko gričevje, preko Roga in Gorskega kotarja do Snežnika, Kleka nad Ogulinom in Risnjaka, od koder je samo še dobrih 30 km do Jadranskega morja. Zanimanje za to lepo in lahko dostopno planinsko postojanko je bilo zato vedno večje.

Kmalu po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva so osnovali planinci iz Zasavja od Trbovelj do Brežic Posavsko podružnico SPD. Trbovelje so se pozneje ločile in ustanovile svojo podružnico. Namen Posavske podružnice je bil, postaviti planinsko kočnico na Lisci. Med svojimi člani so imeli odličnega planinca in ljubitelja Lisce, upravitelja šole na Razborju, Blaža Jurka. Ko je imel zbranega nekaj denarja, je najel nekaj zidarjev in tesarjev; ker je bil pa sam orjak, je sam

znašel bukove hlode in zgradil v nekaj tednih prav čedno planinsko kočnico, ki je po njem dobila ime Jurkova kočica. Bila je nekaj desetletij prav prijetno zatočišče obiskovalcem Lisce.

veliko. Septembra 1929 je začela planinska podružnica z gradnjo novega doma. Ker je bil po načrtu izdelan pri gradbeniku, na Lisci pa samo sestavljen, je bil že oktobra meseca dogra-

Leta 1926 je bil premeščen sedež Posavske podružnice SPD iz Sevnice v Zidani most. Ker je obisk Lisce od leta do leta naraščal, so posavski planinci sklenili postaviti nov dom in začeli tudi takoj zbirati prispevke.

Ze prva veselica na prostem v Zidanem mostu, je dala za gradnjo doma nad 16.000 din, potem so bile veselice še v Laškem in Brežicah v ta namen. S članarino in prostovoljnimi prispevki je bilo nabranih v treh letih nad 100.000 din, kar je bilo za tiste čase

jen in postavljen ter tudi takoj oskrbovan. Slovesno otvorjen je bil pa šele konec junija prihodnjega leta, ker je bila slovesnost združena s planinskim izletom hrvaških in slovenskih planincev. Po splošni sodbi ni bilo še pri nobeni dotedanji otvoritvi planinskega doma toliko ljudstva. Po sončnih livadah pred planinskim domom je rajalo tega dne nad 3000 planincev.

V domu sta bili v pritličju dve gostinski sobi ter kuhinja in shramba. Spodaj je bila klet, zgoraj pa štiri po-

sebne sobe in dveje skupnih ležišč. Štiri posebne sobe so opremlili razni mecenji. Poslopje je bilo ocenjeno in zavarovano z inventarjem vred za 260.000 din. Dolg, ki je bil še na zgradbi, je bil v nekaj letih poravnal. Jeseni leta 1939, je zasvetila na Lisci tudi električna luč. Vsa napeljava z notranjo instalacijo je stala 25.000 din.

pator si je prilastil vse imetje, funkcionalne SPD pa odstavil. Ostala sta pa oskrbnik in njegova žena, ki sta bila zanesljiva in poštena človeka.

V letu 1940 je imel na Lisci tudi maršal Tito važne partijske sestanke, kakor lahko čitamo v njegovem življenjepisu. (Tito v Sloveniji, Slov. poročevalec od 25. maja 1952.)

Avgusta 1942 so se prvič zglasili partizani v domu in bili od tedaj skoraj stalni obiskovalci, ker so našli v njem varno zatočišče. Od jeseni 1943 dom ni bil več oskrbovan; nekaj časa je bila v njem partizanska bolnica. Poleti 1944 so bili okrog Lisce hudi boji z okupatorjem. 28. junija 1944 je ta dom pogorel. Res ga je bilo škoda, toda pepel tudi pognoji in danes stoji na tem mestu še večji, še lepši in trdnjši dom, zidan s kamnom in opeko in z veliko požrtvovalnostjo nekaterih članov Planinskega društva Krško.

Če bi imeli še nekaj denarnih sredstev, bi bil lahko v kratkem otvorjen in izročen našemu delovnemu človeku v uporabo za oddih in razvedrilo pa tudi za zdravje. To bo najlepši planinski dom v Posavju in ponos slovenskih planincev.

Ljubitelji planinske flore najdejo v smeri proti Kozjem travnike pokrite z eno najlepših planinskih cvetic z velikim encianom. Po gozdnih jasah vidimo igalko ali Blagajev volčin (daphne blagayana), pa tudi avrikelj kakor redko kje v planinah. Po tihih gozdovih prepeva pomladi gozdni trubadur — divji petelin svojo ljubavno pesem.

Na Lisco so markirane poti. Najbližja, pičli 2 uri hoda gre iz postaje Breg, čez Rudo, Polje, Jošt; druga, ki potrebuje 2 uri, gre iz Brega čez Razbor. Iz postaje Sevnica je dve in pol ure čez Krakovo, tri ure hodimo pa iz Sevnice čez Zajčjo goro in skozi Ledino. Tudi iz Loke je 3 ure čez Poljano, Okroglico, Selo, Jošt. Iz Zidanega mosta je 3 in pol ure čez Pleš, Mrzlo planino, Lovrenc, Selo, Jošt. Iz Radeč je 3 in pol ure čez Celovnik, Zirovnico, Lovrenc. Iz Rimske Toplice hodimo 4 ure skozi Lokavec, Selo, Jošt. Iz Jurkloštra je skozi Henino 2 uri, iz Planine pa 3 ure čez Rudenek, Njivec.

Zgoraj priobčena skica, nam kaže položaj Lisce in njene dohode. J. K.

V soboto, 13. in v nedeljo, 14. sept. vsi v Dolenjske Toplice na proslavo 10. obletnice prvih slovenskih brigad

Zbor vinogradnikov V BREŽICAH

Zaradi važnosti in razčiščenja nekaterih vprašanj obnove našega vinogradništva je Gospodarski svet OLO Krško, vinarske zadruge in podjetje VINO, dne 3. avgusta 1952 sklical v Brežice vinogradnike krškega okraja. Zbor vinogradnikov je bil zelo dobro obiskani od strani najbolj naprednih vinogradnikov (okoli 250 vinogradnikov), prisostvoval mu je tudi član CK KPS prof. agronomski fakulteti v Ljubljani tov. inž. Levstik Jože in kmetijski svetnik pri Gospodarskem svetu VLRS tov. Zorčič Stane. Zbor je uspešno vodil tov. Ilijaž Stanko, direktor VINO Brežice.

Glavni referat je imel kmetijski referat pri OLO Krško tov. Doberšek Tit, ki je v svojem referatu med drugim poudaril:

»Mnogo površin leži še neizkoriščenih, ali se pa izkoriščajo z velikim trpljenjem in mukami. To predvsem velja za naše hribovite predele o katerih pravi Valjavec: »Srečna dežela je, vino rodi; trta vesela je, tugo podie. Toda v tej srečni deželi je mnogo trpljenja, ker naš vinogradnik se isto kot pred 100 leti znoši v vinograd na ramah kolje, gnoj in škropivo. V vsej Evropi smo edini, ki zanesljivo pridelujemo in nazadnjaškega načina dela v vinogradu najmanj pridelamo, porabimo pa največ delovnih dni za obdelavo 1 ha vinograda. Ako naj naše vinogradništvo sploh obstane, je potrebno, da znajmo proizvodne stroške in znova dvignemo pridelavec. Močan razvoj tehnike omogoča, da lahko dosežemo tudi najvišjo stopnjo porabe srojev v vinogradu, s tem pa znižanje proizvodnih stroškov.

V naših dosedanjih vinogradih zavrata ne bi bilo mogoče popolna mehanizacija. Toda, ker je danes najbolj važno vprašanje našega vinogradništva, obnova starih opasnih vinogradov ter zasaditev vseh za vinograde sposobnih leg, kjer danes niso vinogradi (vključno lege), moramo nove vinograde zasaditi tako, da bo v njih možna popolna me-

hanizacija. Zato je treba upoštevati vse nove izkušnje v vinogradništvu. Pomisliti je treba, da se obnavlja kultura, ki mnogo stane in ki bo trajala 35-40 let, katero se ne da zamenjati, če bi se napravilo v začetku napake in da se bodo napravljene napake pozneje hudo maščevale.

Kataster iz leta 1869 izkazuje na področju OLO Krško 4546 ha vinogradov, danes pa 3600 ha. Racionalizacija Bizeljskega je pa dokazala, da je 15% vinogradov več kot jih izkazuje kataster. Tako lahko računamo, da imamo v okraju 4100 ha vinogradov. Prav tako je racionalizacija Bizeljskega dokazala, da je 39% leg, ki se daje spremeniti v vinograde, ker izmed vseh drugih kultur za vinograde najbolj odgovarjajo. Tako bi vključili v vinograde 1600 ha in bi vinogradi narasli na 5700 ha, to je 6% celotne ali 12% kmetijske površine okraja.

Po rezultatih racionalizacije Bizeljskega je stanje vinogradov z ozirom na bujnost rasti in življenjsko sposobnost naslednje: 0,4% odličnih, 18,5% prav dobrih, 60,8% dobrih in 20,3% slabih. Prav se pa tiče sort je po sedanje stanje naslednje: 1,2% sortnih vinogradov, 8,5% mešanice žlahtne trte s samorodnicami ter 90,3% mešanice nasadov žlahtne vinske trte.

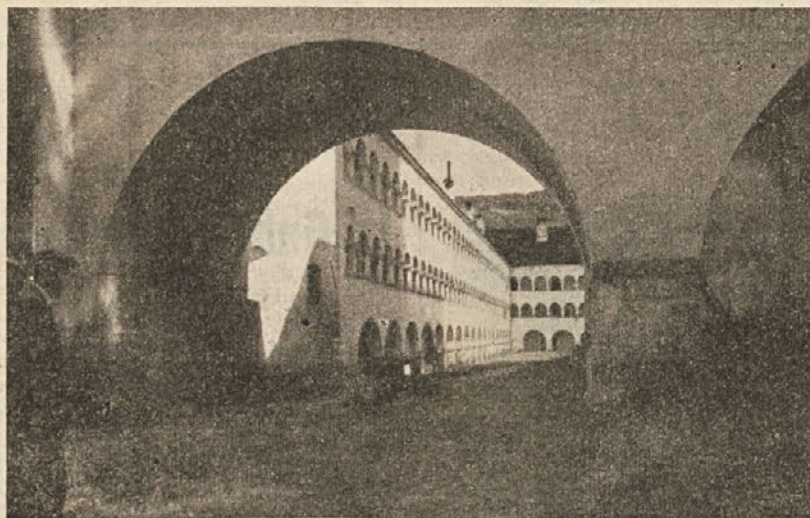
Obnavljali bi v treh etapah, in sicer: Do leta 1960 bi obnovili vse vključene lege in sedanje slabe vinograde, to je 42% ali 2400 ha. Do leta 1970 bi obnovili sedanje dobre (ki pa bodo takrat že slabi) vinograde to je 49% ali 2600 ha. Preostalih 700 ha bi obnovili do leta 1975.

V naših priključnih straneh 1 ha obnove ob strojem rigolanju 250 do 300 tisoč din, ročno rigolanje pa 100 tisoč din več. Za letnih 400 ha obnove bi rabili na področju okraja 120 milijonov din, pri čemer ni računano žična napeljava. Razumljivo, da tako visokega investicijskega kredita posameznik ne bo zmogel. Zato se lahko prav iz srea razveselimo besed maršala Tita, katere je spregovoril, dne 27. julija v Glini, kjer je dobesedno objubil: Prihodnje leto bomo dali našim zadrugam kredite in kredite za kmetištvo sploh. Z nadaljnjim povečanjem naše industrije bomo pospešili mehanizacijo našega kmetištva. Prihodnje leto bo kmetištvo ena izmed prvih panog, ki ji bomo posvetili veliko skrb. Uporaba in izraba obiljnih kreditov bo pa možna le v okviru splošne kmetijske zadruge, kjer ni posebej za zadruge višjega tipa. Danes se po pravilje sistem v zadruge, ker se vse bolj upoštevajo zadrugniški človek. Toda zadruga je tekna, kakršni so člani. Zato je prvi pogoj za uspešno delo vsake zadruge pošten, porzrtvovalen, socialno čuten in gospodarsko moder zadrugnik.

Temelj vsakega naprednega vinogradništva je dober trsni izbor. Od njega je za dolgo vrsto let odvisna kakovost pridelka in konkurenčna sposobnost vinogradništva. Sedanji vinogradi na levem bregu Save izkazujejo dvo tretjini belih in tretjino črnih sort. Med belimi sortami najdemo zelo veliko plaven, izmed kvalitetnih sort je pa veliko lažkega rizlinga, uveljavlja se že tudi muskat silvanec in radgonska ranina, precej je tudi trminca, dočim se zeleni silvanec, beli burgundec, renski rizling in šipon ni mogel uveljaviti. Na desnem bregu Save je danes 70% črnih in 30% belih sort, med katerimi prevladuje žametna črnina in modra frankinja, ter kraljevina, tu in tam tudi laški rizling. Brostura: Trsni izbor in vinski tip za Dravsko banovino Ljubljana 1935 navaja za naše področje dva vinska okoliša in to: Bizeljsko in Posavje ter Krško-Kostanjeviški vinski okoliš. Ta trsni izbor določa za Bizeljsko in Posavje kot glavne sorte laški rizling, zeleni silvanec, beli burgundec, kot postranske pa trmince, modro frankinjo in žametno črnino, tako da bi naj bili dve tretjini belih in tretjina črnih sort. Za Krško-Kostanjeviški okoliš pa so kot glavne sorte navedene žametna črnina, modra frankinja, modra portugalka, rdeča kraljevina in laški rizling, posebno pa beli burgundec, zeleni silvanec, trmince in žlahtnina. Podružnice kmet. inž. in teh. Brežice je 6. julija 1952 na svojem tozadevnem sestanku v vinogradu tov. Horvatič določila za naš okraj naslednji trsni izbor: V vinorodnem okolišu: Bizeljsko z obronki Orlice in Bohorja (Levi breg Save OLO Krško) 35% laškega rizlinga, 15% muskat silvanca, 25% radgonske ranine, 15% modre frankinje, 10% žametne črnine, to je 75% belih in 25% črnih sort. V občini Bizeljske bi se dovolilo saditi mesto radgonske ranine 10% plavca, tako da bi v tej občini ostalo samo 15% radg. ranine. V vinorodnem okolišu: Dolenjski grčevje z obronki Gorjancev (vsi ostali kraji OLO Krško) pa 40% žametne črnine, 20% modre frankinje, 10% modre portugalka, 20% rdeče kraljevine in 10% radgonske ranine. V obel rajonih gozdje za zobjane muskat hamburg. Kot podlaga pa za obo rjona 55% Berl. X. rip. Kober 5 BB, 30% Berl. X. rip. Teleki 8 B, 15% Riparia portalis. Ta trsni izbor se predlaga za sprejetje tudi temu zboru.

DOZOREVANJE GROZDJA OD AVGUSTA DO OKTOBRA

Vegetacijsko razdobje od avgusta do konca oktobra je za dozorevanje grozda in lesa najvažnejše, dočim je julij važen za tvorbo oči in rod v prihodnjem letu. Po Turkoviču (Savremni ugovj vinove loze) je v tem času na južnih, jugovzhodnih in jugozahodnih legah, katerih je pri nas 60% obsevanje in vpliv sonca v kilogram-kalorijah enakoveren pri smeri vrst vzhod-zahod, kot pa pri smeri vrst sever-jug. Pri zahodnih in vzhodnih legah je pa obsevanje sonca boljše, če tečejo vrste sever-jug. Zato bomo pri južnih, jugovzhodnih in jugozahodnih legah povsod izpeljali vrste v smeri vzhod-zahod, ker jih bomo tako lažje obdelovali z vprego in stroji, obsevanje sonca pa zato ne bo nič slabše. Vedimo se to, da je pri dosedanji vzgoji ob kolju sonce omejeno samo na zunanji šop mladice privezanih ob kol, dočim so notranje mladice v senci, prostor med dvema koloma v vrsti pa od sončnih žarkov neizkoriščen. Pri žični vzgoji bo pa vsaka mladica dostopna sončnim žarkom, obenem

Vzorni prostori Vinarske zadruge v Kostanjevici, ki je znana po obilni zalogi dolenjskega cvička.

bo pa ves prostor med dvema trtama v vrsti 100% izkoriščen po sončnih žarkih. Tako bo trta v novem žičnem nasadu bolj izpostavljena sončnim žarkom in bo zaradi tega asimilacija popolnejša.

OLAJŠANJE DELA V NAŠIH VINOGRADEH

Ker v novem času prehajamo na mehnični način obdelave vinogradov s plugi, kultivatorji itd. so večje razdalje logična posledica vsakega tega. Prehod s konjem ali strojem mora biti med vrstami neoviran. Vzeti je v obzir še to, da plug, se bolj pa kultivator je pri malem nagibu rado zanaša na nižjo stran. Vsemu temu se odpravimo za najmanjšo razdaljo 120 do 150 cm. Ako pa računamo na motorno obdelavo, se vzame razdalja vrsta od vrste 180 do 200 cm. V vrsti sami bo pa v vsakem primeru zadostna razdalja trta od trte 120 do 150 cm.

Kar se tiče višine stebela je za srednje visoke kordonske vzgoje potrebno dvigniti rodni les na 70 cm. V tej višini je prva žica. Drugi dve sporedni žici so oddaljene od prve 30 cm, nadaljnje 2 sporedni žici pa od drugih dveh 50 cm. Celotna višina je torej 150 cm. To za naše prilike najbolj odgovarjajo rasti trte in obdelovalnim prilikam. Pri tej vzgoji lahko rečemo na reznike, ki so razvrščeni na kordonec (sistem Reja, kot ga vršili na Kordonec) in na šparone, ki so imela tov. Horvatič in na šparone (sistem Razonave ali sistem Silve).

Opisani način vzgoje nam omogoča dovanje humusa potom zelenega gnoja. Tov. Horvatič ima največ uspeha z repico. Repica daje največ zelene mase, so malenkostni izdatki za seme, v dobi vegetacije je pa vinograd čist, kajti repica se seje začetkom septembra, podkoplje pa konec aprila.

SLABO STANJE NAŠIH VINOGRAĐOV IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE

Tov. Zorčič je ugotovil, da je stanje v vinogradništvu zelo slabo. Naši vinogradi so po večini že stari in potrebni obnove. Poleg tega so vinogradi obdelovani in negovani na nerentabilne stare načine in z njimi nikakor ne moremo konkurirati naprednejšim inozemskim proizvajalcem, kjer je proizvod-

nja dosti cenejša. Pri sedanji obnovi bo treba gledati, da ne bomo delali takšnih grobih napak kot so jih delali naši predniki pri prvi obnovi, ko je bil tempo obnove zelo hiter, izkušnje pa zelo majhne. Bizeljsko je takrat v Sloveniji prvo obnavljalo in so drugi predeli obnavljali šele na podlagi izkušenj Bizeljsčanov. Posebno je treba gledati, da ne bomo delali napak v pogledu sortimenta. Predvojni sortiment in sedanja tendenca nekaterih ljudi, ki določajo bizeljski okoliš za proizvodnjo manjkvalitetnih vin, sta napaka. Bizeljsko je okoliš za proizvodnjo najkvalitetnejših vin, odreči pa se bomo morali nekaterih lokalnih sort, čeprav so rodnejše. Poleg belih vin je veliko povpraševanje tudi za črna vina, in se bo treba pomisliti v kateri smeri naj bi šli. Dosedanji sortiment je preširok, ker danes kupci zahtevajo veliko količino enega tipa vina. Poleg pravega sortimenta je važno tudi da dosežemo čim cenejšo proizvodnjo. To bomo dosegli z uvedbo mehanizacije v vinogradništvu in s povečanjem ha donosov. Vigneron lahko obdelo dnevno 3 do 3,5 ha in namoesti s tem 90 do 100 ljudi. V prvem letu se amortizira in pridede 900.000 din. Treba pa je najti pravi način obnove, ki bo omogočal mehanizacijo. Na površinah z nagibom do 20% terase niso potrebne, na strmeh površinah pa se terasam ne bomo mogli izogniti. Tam bo treba na vsak način manj, vendar je važno, od tega, da bomo le na ta način mogli pridelati vino z manjšimi stroški. V Franciji je treba n. pr. za 1 ha vinograda 65 del. dni. Pri določanju širine sajenja je treba upoštevati, da bo v bodoče tudi pri nas mehanizacija. S tem da ne bo povečal razmah sajenja se pridelavec po ha ne bo zmanjšal, ker bo trta z večjim razmahom dobila tudi večji življenjski prostor. Hlevski gnoj, ki ga imamo malo, bo treba nadomeščati z zelenim gnojenjem. S

buket. Ima sicer dosti kisline, ki pa se jo s primernim solanjem da odpraviti. Poleg belih vin pa naj Bizeljsko ima tudi v manjši meri črna vina, ki so tudi zelo iskana. V drugorazrednih legah naj se sadi modra frankinja in žametna črnina. Kot bizeljski okoliš naj se smatra: Bizeljsko, Sromlje, Pišce, Videm, Sremič in Zdole.

Tov. Ilijaž predlaga, da bi naj bil na Bizeljskem naslednji sortiment: Muskatni silvanec 60%, laški rizling 30%, radgonska ranina 5%, in plavec 5%. Od črnih sort naj bi bilo 50% žametne črnine, 20% frankovke in 10% kraljevine. Od podlag prihaja vedno bolj v ospredje riparia portalis, ki naj bi se gojila 40%, b. r. Kober 5BB 20%, b. r. Teleki 10%, na vročih kamnitih legah monticola 15%, r. Goethe pa pri nas grajajo.

Kerin: Trsnice naj gojijo samo kvalitetne sorte, ker bodo kvantitetne vinogradniki gojili mimo nas. Okrajne ekipe za obnovo naj sistematično analizirajo zemljo, ugotovljajo najprimernejše podlage in določajo kategorijo zemelj in leg. Izvede naj se racionalizacija. Tistim, ki obnavljajo, naj se dajo ugodnosti vsaj pri obdavčenju.

K diskusiji je se prijavil tudi tov. prof. Levstik. Najprej se zahvaljuje za vabilo na konferenco, kateremu sem se zelo rad odzval. Za razpravljanje gospodarskih problemov je takšen demokratičen postopek najprimernejši. Pri nas je v vinogradništvu izkoriščeno samo 30% kapacitet. Vzroki za to so zelo različni:

1. Zaostlost kmetijske proizvodnje, ki izhaja iz splošne zaostlosti. Industrijske dežele imajo tudi naprednejše vinogradništvo; 2. vrjni čas;

3. v prvih povojnih letih ni bilo sredstev, ki bi se jih lahko vložilo v kmetištvo;

4. zmanjšani interes kmetov za dvig kmetijstva. Vzrok temu je, ker niso imeli jasne perspektive. V naši odkupni praksi, pobiranju davkov in zadrugni politiki je bilo nekaj napačnih postopkov;

5. še danes imamo nekatere ljudi, ki jim ni do napredka.

Danes je položaj v tem pogledu že boljši, to nam kaže:

1. Nov kurz v naši gospodarski politiki in sproščeno tržišče;

2. jasna smer v našem kmečkem zadrugništvu, ki je demokratično, ljudska in človeška;

3. v prvi petletki je bil napor skoro 100% usmerjen v industrializacijo. Sedaj prihaja čas, ko bodo tudi našemu kmetištvu na razpolago večja sredstva.

Glede na obnovo je še ogromno elementarnih stvari, ki se niso razčiščene. V vsakem terenu so različne lege in različne zemlje, zato se ne smemo držati in predpisovati šablon, temveč dajati samo smernice. Pionirsko delo, ki je vezano z rizikom, je treba zaščiti. Tako delo je opravljal Horvatič. Pri takih pa, ki trdovratno tičijo v zaostlosti je pritisk v smislu napredka potreben.

Zadruga je pozvana, da organizira obnovo in povečuje donos v vinogradništvu. Preko nje bo prihajala v vas vsa tehnika in vse javna sredstva. Na ta način se bo dvigala produkcija in zadrugniški. Zadruga bo morala organizirati strokovna predavanja.

Tov. Doberšek: Gospodarski svet OLO se zelo zanima za vse te probleme. Po predlogu KIT in konferenci vinogradnikov bo sprejel odloke v pogledu trsnega izbora in prometa z vinom.

Tov. Sribar in tov. Ilijaž predlaga za okraj 2 vinske okoliše in to: Bizeljsko, Pišce, Sromlje, Sremič, potem vse ostale kraje na levi strani Save, ter kraje na desni strani Save.

Tov. Kerin pravi na to, da če hočemo imeti Bizeljsko svoj vinski okoliš, da z isto pravico zahteva on za Gadovo, peč tudi svoj vinski okoliš. Ker bi pa to bil absurd, predlaga, da se osvoji predlog tov. Doberške. Misel tov. Kerina je zagovarjal tudi tov. Poljanšek nakar so nazadnje tudi Bizeljsčani pristali na predlog tov. Doberške, ki je bil nazadnje od vseh sprejet.

Tov. Cimerman predlaga, da dokler VLRS ne izda tozadevnega predloga o zaščiti vin, naj to stori OLO Krško na svojem rednem zasedanju, da se tako vsaj na področju okraja prepreči spekulacija s ponarejenimi in pokvarjenimi vini.

Sramota je, da se pri nas kot v vinorodni deželi daje v promet ponarejeno vino. Zato je proizvodnja takih vin treba zakonito zabraniti.

Tov. Zorčič: Bojim se, da ko bomo prejeli kredite za obnovo, teren za obnovo ne bo zadosti pripravljen.

Iz zborovanja so bili poslani brozjavni pozdravi predsedniku vlade LRS tov. Mihi Marinku in predsedniku Gospodarskega sveta VLRS tov. Mačku.

Značilno za potek celotne diskusije je, da niti eden od navzočih ni bil proti uvedbi modernizacije našega vinogradništva, niti proti večji razdalji vrst in žični vzgoji. Vsi so v svojih opombah bili za modernizacijo, splošni so se le na dosedanjim način obdavčevanja, kateri škrti lenobe, pritiska pa delovne in napredne kmetje. Poudarjali so tudi, da je treba tiste, ki bodo obnavljali za 5 let oprostiti davka.

Po zboru, ki je trajal 4 ure in je bil zelo živahen so si navzoči ogledali se kleti ter manipulacijske prostore podjetja VINO Brežice, ki je navzoče pogostilo z dobro vinskimi kapljicami.

Dramčič stopi nazaj, oboroženi hlapci vstanejo, da bi zgrabili Drmačiča, kmetje skočijo na noge in grozeče mrmrajo. Bošnjak zažvižga in v sobo skoči deset Tahijevih vojakov, ki so stali med vrati.

»Zvežite psa,« kriči Bošnjak, »a vi, kmečka drhal, da se mi ne premaknete z mesta!«

Kar se dvigne s stola Ilija, razgali prsi in spregovori z gromovitim glasom:

»Ura je odbila, bratje! Za svobodo in našo pravico se dvigata kramp in motika! Kmet je svoj gospodar, doli Tah! Na noge!«

»Na noge!« zagrmí množica in v vsaki roki zablješ sablje in puške. Bošnjak prebledi.

»Zvežite me!« se zagrohota Drmačič.

»Na noge! V imenu boga!« vzklikne Nožina in vrže v znak puško skozi okno.

Na mahi navali v sobo štirideset po vojaško oboroženih kmetov in v hipu so ležali Tahijevi slugi zvezani na tleh. Puška za puško počí, s cerkvenega zvonika bije plat zvona, a iz daljave se odziva druge puške in zvonovi. Po vsem okraju hiti ljudstvo in se zbira pod orožje, po vsem okraju grmi skozi pušno noč gromoviti vzklik: »V imenu božjem se dvigata kramp in motika, za staro pravdo!«

Napočil je veder dan. Mlado sonce se je ob bledem zimskem nebu lesketalo ko žarka rdeča krogla, sneg in ivje pa sta se bleščala ko steklo. Na štajerskem bregu Save stoji v vrstah kmečka vojska. Na kranskem bregu se je zbralo ljudstvo, radovedno kaj bo, a z močnega gradu nad Krškim opazuje prizor skozi strelno lino tudi gospod upravitelj, ki je železna vrata trdno zaprl. S kranske obale odrine brodar brod in pristane na štajerski breg. Tu je stal Ilija, okoli njega pa poveljniki čet, kapetani. Z ginjenim glasom spregovori Ilija:

»Bratje! Od svoje hiše smo se odpravili za svojo svobodo. Prišli smo v ta kraj in našli svoje brate. Močni smo in se vojskujemo za pravdo, tu se delimo na dva pta, gremo pa z enim ciljem. Morebiti zadene vas ali nas nesreča, da se namerimo na gosposko vojsko. Naj vam srce ne kloni — pokažite, da ste ljudje in junaki!«

Leta 1573 NA KRŠKEM POLJU

»Kaj nam je narediti,« dokonča kovač in stisne Iliji roko. »Vedeli bomo, da je petelin pozdravil zarjo naše pravice in svobode,« doda čevljar.

»Daj bog, amen!« konča Uskok.

Pustna noč je, leta 1573. Na jasnem nebu trepetajo zvezde ko biseri, po gorah in dolinah se v močnem siju leskeče debeli sneg, čarobno blešči na suhih vejah ivje in ledene sveče se svetijo pod slamnato streho vaških bajt, iz katerih žare v noč majhna okenska kot rdeče oči, a nad streho se veselo vije beli dim. V Brdovški krmi svetijo luči, cvilijo male gosli in godeje velike, ljudje pa pijo, pojo in vriskajo.

Tudi v župnišču je luč. Pred župnikom kleči kmet Ilija Gregorič. Izpovedal se je svojih grehov in prosil blagoslova.

»Duhovni oče,« reče, »očistili ste me greha. Ženo in otroke sem poslal k Osvaltu v Pišce; tam so varni. Zdaj sem svoboden in močan. Sedaj naj napoči naša pravica. Blagoslovite me.«

»Blagoslovi naj te bog,« odgovori s solznimi očmi starec. »Naš gospod in sodnik, pravični bog naj vam utre pot. Bodite pravični kakor je on, sinko, v miru in angeli naj te vzemo pod svoje okrilje. Bog vedi, če te bodo moje stare oči spet videle, toda spremljala te bosta moja duša in molitev. Zbogom!«

Nedaleč od župnišča se je Ilija sestal z visokim človekom.

»Ilija,« pravi tujec, »prihajam od Gubea in sem ti privedel štirideset ljudi z dobrimi puškami.«

»Dobro. Postavi ljudi za krmo, a na znamenje navalite. Ali je Gubec vse pripravil?«

»Je.«

»Pazi torej,« konča Ilija razgovor in se napoti v krmo.

V belem dimu se je mešal pijoč vaški svet. Zar luči je veselo igral nad glavami kmetov. Gosli cvilijo v kotu, vino teče, da je veselje, a sredi sobe se vrtijo pari in vriskajo. Za mizo nasproti vratom sede Gušetli, Nožina in Bistrič. Gušetli zadovoljno gleda kolo in pije. Nožina gleda nemo predse, a advokat se je pridružil veselemu kolu in ukal iz vsega grla. Človek bi rekel: To je veselo ljudstvo! Srečno ljudstvo! Nič ga ne tare, nič ne boli.

Zdajci vstopi Ilija Gregorič. Na kučmi mu trepeče petelinje pero, niz ramen mu visi dolg plašč.

»Zivel Ilija!« zagrmí razigrana družba.

»Veselite se, bratje,« se Ilija nasmehe in sede zraven Nožine. In zopet zagodejo gosli, čaše zažvenketajo, kolo pa se vrtil, kakor da ga suče vrag.

»Jujuju! Skoči dekle!« zahrešči »advokata, ki skače ko oven,« niti lucifer v peklu nima lepše maskerade. Kar prileti v krmo dekle in s strahom zašepeta:

»S Susjeda gredo!«

Ljudje se prepeadejo, kolo se ustavi, gosli utihnejo. V sobo stopi Peter Bošnjak s štirimi oboroženimi hlapci.

»Dober večer, ljudje!« pozdravi milostljivo, »kar naprej! Vesele se! To je prav. Krčmar, tri vrče vina! Pijmo, dokler je kaj!« Kmetje so molčali. Zdaj opazi Petrovo oko »advokata, ki je kakor maček opazoval oborožene Petrove tovariše.

»Oho,« se zasmee Peter, »katera voda pa te je spravila sem-kaj, pritepena duša ciganska? Ali si pozabil, da te tukaj čakajo vislice?«

»Prišel sem, Peter,« odgovori škodoželjno Šimen in se široko razkoračen postavi pred Bošnjaka, »da javim tebi in tvojemu gospodarju, da so se mi rebra zacellila in da ima vsaka batina dva kraja, a vrv ne vpraša, ali je vrt kemčki ali gosposki.«

»Kaj, lump,« skoči Bošnjak ves besen, »ti se upaš postaviti zoper mojega gospodarja! Fantje,« in se obrne do svojih spremeljencev, »zvežite psa!«